

Редакційна колегія:

В.І. Андрейцев – д-р юр. наук, професор, академік НАПрН України;
А.Г. Бобкова – д-р юр. наук, професор, академік НАПрН України;
А.П. Гетьман – д-р юр. наук, професор, академік НАПрН України;
В.М. Єрмоленко – д-р юр. наук, професор;
Р.С. Кірін – д-р юр. наук, доцент;
М.В. Краснова – д-р юр. наук, професор;
Н.Р. Малишева – д-р юр. наук, професор, академік НАПрН України;
О.М. Омельчук – д-р юр. наук, професор.
М.В. Шульга – д-р юр. наук, професор, член-кор. НАПрН України.

А43 **Актуальні проблеми конвергенції екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу** : матеріали Всеукр. наук.-практ. круглого столу, 28 жовт. 2016 р., м. Дніпро / ред. кол.: В.І. Андрейцев [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т; Євраз. асоц. правничих шкіл і правників. – Дніпро: НГУ, 2016. – 226 с.

ISBN 978-966-350-619-7

Подано доповіді учасників Всеукраїнського науково-практичного круглого столу "Актуальні проблеми конвергенції екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу". Наведено результати досліджень сучасних проблем екологічного права, права екологічної безпеки, природоресурсного права, гірничого права, надрового права, енергетичного права, аграрного права, земельного права, лісового права, водного права, а також цивільного, господарського, адміністративного, освітнього права тощо, які виконано представниками провідних юридичних шкіл України.

УДК 349.6
ББК 67.407

ISBN 978-966-350-619-7

© Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2016
© Євразійська асоціація правничих шкіл та правників, 2016

Андрейцев В.І. Актуальні проблеми конвергенції екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу	5
1. Гармонізація екологічного законодавства України: проблеми методології	6
2. Імплементация екологічного законодавства України як умова і форма його удосконалення	22
3. Сучасні проблеми адаптації екологічного законодавства України до законодавства ЄС	40
Малишева Н.Р. Обсяг та межі поняття «конвергенція правових систем» та його застосовуваність до сучасних еколого-правових відносин між Україною та ЄС	60
Краснова М.В. Правова конвергенція та її роль при викладенні засад екологічного права	64
Шульга М.В. Деякі питання оподаткування у сфері земельних відносин .	67
Коваленко Т.О. Напрями та перспективи адаптації земельного законодавства України до вимог Європейського Співтовариства	70
Єрмоленко В.М. Поняття і юридична природа природних ресурсів	74
Сидор В.Д. Перспективна відповідальність господарюючих суб'єктів за заподіяну навколишньому середовищу шкоду в ЄС та Україні	77
Омельчук О.М. Окремі питання щодо змін в системі вищої освіти, що виникли із запровадження освітньо-наукових ступенів доктора філософії та доктора наук	80
Бондар О.Г. До питання про розбудову інституційної складової контрольно-наглядової діяльності в екологічній сфері у контексті інтеграції України до ЄС	84
Уркевич В.Ю. Про принципи виробництва органічної сільськогосподарської продукції в Україні й ЄС	88
Козьяков І.М. Епістемологічні нотатки до історії гірничого права періоду XIX – початку XX століття	92
Гафурова О.В. Програмне забезпечення розвитку сільських територій в Україні та ЄС	95
Чабаненко М.М. Правові проблеми участі громадськості у прийнятті рішень щодо видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	98
Кірін Р.С. Євроінтеграційна реформа права користування надрами	102
Кострюков С.В. Історико-правовий аналіз становлення міжнародного співробітництва в енергетиці	124
Анісімова Г.В. Теоретико-правові аспекти наближення екологічного законодавства України до вимог ЄС	128
Кобецька Н.Р. Сучасні тенденції вдосконалення дозвільних процедур у відносинах використання природних ресурсів	134
Дейнега М.А. До питання правового забезпечення принципів раціонального і комплексного використання природних ресурсів	137

Санніков Д.В. Особливості процесу конвергенції національного та європейського земельного і екологічного законодавства	140
Суєтнов Є.П. Конвенція про біологічне різноманіття як передумова розроблення екосистемного підходу на міжнародно-правовому рівні	143
Краснова Ю.А. Правова конвергенція у сфері забезпечення екологічної безпеки водного транспорту України	149
Ігнатенко І. В. Правове регулювання містобудівного кадастру: еколого-правовий аспект	156
Легеца Ю.О. Природні ресурси як комплексний об'єкт суспільних відносин	160
Льющенко Г.В. Деякі питання оптимізації правового становища гірничих господарюючих суб'єктів	162
Позняк Е.В. Формування еколого-правової культури в контексті євроінтеграційних процесів	167
Андреева Д.Е. Екологія людини: здобувач вищої освіти як суб'єкт і об'єкт організаційно-правового режиму адміністративно-правового регулювання в галузі молодіжної політики в Україні	171
Коросташова І.М. Органи місцевого самоврядування: питання реалізації повноважень у сфері охорони навколишнього природного середовища	174
Виприцький А.О. Процедура доказування в англосаксонських країнах: історичний досвід	178
Шомпол О.А. Проблеми реалізації еколого-правових пріоритетів Угоди про асоціацію між Україною та ЄС	181
Туліна Е.Є. Деякі особливості правового забезпечення використання рослинного світу в Європейському Союзі	184
Кондратюк Т.М. Документальне оформлення екологічної мережі України	187
Федчишин Д.В. Здійснення земельних прав: поняття та принципи	190
Кошова Н.М. Стан та перспективи вдосконалення системи екологічного права України	193
Плотник А.О. Регламентація відносин спільної власності на землю в Україні: історико-правовий аспект	198
Циліорик Р.А. До питання визначення органічного землеробства	201
Махова Л.О. Межі застосування медіації в Україні	203
Воронько О.О., Махова Л.О. Самозахист персональних даних	207
Черемнова А.І. Окремі питання конвергенції природно-заповідного законодавства України до законодавства ЄС	211
Золотарьова Д.М. Право користування землями для проведення розвідувальних робіт як окремий титул права землекористування	215
Русінова А.В. Екологічна культура: перспективи розвитку в Україні на шляху до європейської інтеграції	218
Ковач Б.Л. Правові засади тривимірної облікової системи земель: зарубіжний досвід	224

ІГНАТЕНКО Ірина Володимирівна,
кандидат юридичних наук, асистент
кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОГО КАДАСТРУ: ЕКОЛОГО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Земля, будучи сполучною ланкою в усій екосистемі, виступає основою життєдіяльності людини. Вплив на цей природний ресурс (в тому числі негативний) безпосередньо позначається на стані інших природних ресурсів і стані навколишнього природного середовища в цілому. У зв'язку з тим, що державне (муніципальне) управління спрямоване на взаємозв'язок приватних і публічних не тільки економічних, соціальних, а й екологічних інтересів, воно повинно реалізовуватися стосовно земельної сфери таким чином, щоб спрямовувати діяльність по використанню і охороні земель на максимальне збереження і відновлення їх якості як природного ресурсу, тобто ґрунтуючись на принципі сталого розвитку. Важливою складовою державного управління виступає облік земельних ділянок.

Виникнення такого обліку зумовлено необхідністю захисту земельного володіння і власності. Ця роль облікової діяльності публічної влади простежувалася протягом тривалого часу і збереглася дотепер. Разом з тим, на сучасному етапі розвитку суспільства, коли в природі відбуваються серйозні деградаційні процеси, крім захисту прав на землю та фіскальної функції містобудівного кадастру, щодо обліку земель можуть бути поставлені нові завдання. Одним з таких істотних завдань виступає збереження землі як компонента навколишнього природного середовища.

Можливості застосування кадастрової інформації для цілей еколого-орієнтованого державного управління земельними ресурсами, а також екологічний потенціал містобудівного кадастру залишаються недостатньо дослідженими.

Сьогодні перед системою містобудівного кадастру висунуті завдання не тільки забезпечення можливості участі земельної ділянки в цивільному обігу, захисту прав на землю або справляння земельного податку, а й збереження сприятливого навколишнього природного середовища. Отже, можна констатувати, що в сучасних умовах об'єктивно назріла необхідність створення еколого-орієнтованої моделі обліку земельних ділянок.

Відповідно до п.2 постанови Кабінету Міністрів України «Про містобудівний кадастр» містобудівний кадастр являє собою державну систему зберігання та використання геопросторових даних про територію, адміністративно-територіальні одиниці, екологічні, інженерно-геологічні умови, інформаційних ресурсів будівельних норм, державних стандартів і правил для задоволення інформаційних потреб у плануванні територій та

будівництві, формування галузевої складової державних економічних ресурсів [1].

Як автоматизована інформаційна система містобудівний кадастр містить дані щодо міської території, об'єктів міського доквілля. Він створюється для кожного населеного пункту. Він включає систему даних про належність територій до відповідних функціональних зон, їх сучасне і перспективне призначення, екологічну, інженерно-геологічну ситуації, стан забудови й інженерне забезпечення, характеристики будівель і споруд на землях усіх форм власності [2]. До його складу мають бути внесені відповідні схеми планування, генеральні плани населених пунктів, межі економіко-планувальних зон, об'єкти і території, що мають історико-культурну цінність, інженерно-транспортна інфраструктура населених пунктів і територій, реєстри вулиць і адреси об'єктів нерухомості, червоні лінії, обмеження забудови, екологічні та інженерно-геологічні характеристики окремих територій і земельних ділянок, матеріали проектної документації, дозволи (декларації) про будівництво, акти контрольних перевірок, документи на прийняття об'єктів в експлуатацію і т.д.

Комплексність, повнота та достовірність даних системи містобудівного кадастру повинні забезпечувати прийняття управлінських рішень щодо формування безпечного середовища життєдіяльності населення, захисту території від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, запобігання надмірній концентрації на певній території населення та об'єктів виробництва, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища, ефективне і надійне функціонування об'єктів будівництва та інженерно-транспортної інфраструктури, охорону та раціональне використання природних ресурсів і територій з особливим статусом.

Отже, одним з головних напрямків містобудівної діяльності виступає захист життєвого та природного середовища від шкідливого впливу техногенних і соціально-побутових чинників, небезпечних природних явищ та збереження природного ландшафту, історичного середовища, а також пам'яток архітектури і містобудування.

Як відомо, в останні роки зростає інтенсивність небезпечних технологічних аварій і катастроф. Просідання ґрунтів, що викликані руйнівними процесами на підземних виробках, є нерідкісним явищем та на сьогодні спричиняють реальну небезпеку для мешканців. Небезпеку становлять також і так звані «повзучі катастрофи» техногенного характеру, до яких віднесено, зокрема, підтоплення. Крім того, територія України характеризується значним впливом геологічних процесів, виробок корисних копалин, інших підземних процесів.

Таким чином, органам влади вкрай важливо мати повну і достовірну первинну інформацію про стан усіх потенційно небезпечних об'єктів з метою: 1) оцінки ситуації з точки зору потенційної небезпеки, яка за певних умов може реалізовуватися у вигляді техногенних аварій або надзвичайних ситуацій; 2) прогнозування наслідків надзвичайних ситуацій; 3) прогнозування виникнення ланцюга надзвичайних подій внаслідок техногенної аварії або в

умовах виникнення руйнівних природних явищ (зливи, зсуви, землетруси, повені); 4) оцінки якості реалізації прийнятих рішень [3].

Згідно із законодавством для використання геопросторових даних про територію, її екологічні, інженерно-геологічні умови повинна бути сформована відповідна державна геоінформаційна система. Виконання цих функцій сьогодні покладається на містобудівний кадастр.

В даному випадку йдеться про екологічну функцію містобудівного кадастру, яку можна розглядати як похідну від правоохоронної функції. Екологічна функція може бути властива кадастру як зводу відомостей, зокрема тих, які мають значення для охорони навколишнього природного середовища. Однак її реалізація практично не підтримана на законодавчому рівні, оскільки законодавство передбачає мінімальний набір відомостей, які можуть бути внесені в кадастр.

Чинне законодавство передбачає внесення до містобудівного кадастру відомостей про категорії земель і види дозволеного використання земельної ділянки. Це єдині характеристики, які лише певним чином дають уявлення про якість земель. З точки зору охорони навколишнього природного середовища наведені параметри земельної ділянки змушують носіїв земельних прав використовувати її лише у певний спосіб. Однак необхідно мати на увазі, що містобудівний кадастр не відіграє роль первинного державного джерела інформації про такі характеристики ділянки. Орган кадастрового обліку не уповноважений відносити ділянки відповідно до категорій земель. Ці характеристики просто фіксуються в містобудівному кадастрі. Вони вносяться на підставі рішень органів державної влади та місцевого самоврядування. Тобто кадастр, акумулюючи ці відомості, стає зручним централізованим джерелом інформації.

Не вступаючи в конфронтацію з чинним законодавством, було б доцільним відображати в містобудівному кадастрі відомості про попередні категорії земель і види дозволеного використання земельних ділянок. Якщо такі відомості не були встановлені відповідними актами органів державної влади та місцевого самоврядування, то вказувати який раніше здійснювався фактичний вид використання. Відображення цієї характеристики земель у містобудівному кадастрі, як видається, не потребує значних вкладень фінансових коштів. Фактичний вид використання може бути встановлений, наприклад, кадастровим інженером при проведенні кадастрових робіт щодо земельної ділянки з виїздом на місце шляхом огляду. Проте, ця характеристика може виявитися досить важливою при вирішенні питання про можливе будівництво на конкретній ділянці, а також безпосередньо віддзеркалюватися на його ринковій (кадастровій) вартості.

У процесі створення еколого-орієнтованої моделі обліку земельних ділянок у складі містобудівного кадастру, необхідно доповнення чинного законодавства наступними положеннями: 1) щодо цілей кадастрового обліку, серед яких мають бути названі: охорона земель і навколишнього природного середовища, інформаційне забезпечення зацікавлених осіб відомостями про стан земельних ділянок, межі територіальних зон, межі категорій земель;

2) щодо завдань кадастрового обліку, до яких слід віднести: забезпечення дотримання вимог природоохоронного законодавства при утворенні земельних ділянок; створення необхідних умов для формування земельних ділянок з характеристиками, які забезпечують охорону земель; попередження використання земельних ділянок не за цільовим призначенням та дозволеним використанням. Запропоновані нововведення сприятимуть більш точному тлумаченню положень чинного законодавства щодо кадастрового обліку в процесі правозастосовчої практики, а також створять основу для оцінки аналізу ефективності дії закону.

На основі вище викладеного, можна констатувати, що містобудівний кадастр в даний час практично не орієнтований на облік необхідної інформації про землю як про природний ресурс. Внаслідок цього уявлення про землю як об'єкт управління, в процесі кадастрового обліку виявляється недостатньо сформованим, відомості містобудівного кадастру не створюють вичерпного уявлення про правове становище конкретної земельної ділянки або території. Така ситуація, в свою чергу, може створювати умови для прийняття екологічно необґрунтованих управлінських рішень. Проблеми, пов'язані з відсутністю в порядку ведення державного кадастрового обліку екологічних аспектів, неминуче позначаються на якості та ефективності державного управління земельними ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Про містобудівний кадастр: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 559 / Урядовий кур'єр. 2011. № 100.
2. Дьомін М. Методичні засади створення системи містобудівного кадастру // Теорія та історія архітектури. 1995. С. 185.
3. Аналіз досвіду провідних країн світу щодо формування інформаційних ресурсів МК (Звіт про науково-дослідну розробку проведення наукових досліджень для створення прототипу інформаційної моделі містобудівного кадастру в середовищі містобудівної геоінформаційної системи на прикладі м. Києва. 1 етап). НДІГК. URL: <http://minregion.gov.ua/building/tehnichne-regulyuvannya-ta-naukovo-tehnichniyrozvitok/Naukovo-tekhnichny-rozvytok/naukovo-doslidni-rozrobky> (дата звернення: 30.09.2016).